

بسم الله الرحمن الرحيم

شیوه ها و راهکارهای نهادینه کردن سواد رسانه در خانواده

استاد راهنما

سرکار خانم سمیه طاهر پوریانی

نویسندگان

لیلا بحرانی مریم حمیداوی

مدرسه تخصصی فاطمه الزهرا (سلام الله علیها)

آبادان خوزستان

پاییز ۱۴۰۳

چکیده

سواد رسانه به عنوان یک مجموعه از مهارت ها و دانش های لازم برای تحلیل و ارزیابی محتوای رسانه ای، امروزه به یکی از ضروریات زندگی در دنیای پر از اطلاعات تبدیل شده است. نهادینه کردن سواد رسانه در خانواده ها می تواند به بهبود توانایی های در درک و استفاده صحیح از رسانه ها کمک کند. این مقاله به بررسی شیوه ها و راهکارهای موثر در نهادینه کردن سواد رسانه در محیط خانواده می پردازد. در این راستا، آموزش والدین به عنوان اولین منبع یادگیری، تقویت مهارت های تفکر انتقادی در کودکان، و فراهم آوردن فرصت هایی برای گفتگو درباره محتوای رسانه ای از جمله مهمترین رویکرد ها هستند. همچنین، معرفی منابع آموزشی برای والدین و فرزندان همراه با تشویق به استفاده مسئولانه و انتقادی از رسانه ها، می تواند به تسهیل این فرآیند کمک کند.

کلید واژه ها

رسانه ،سواد رسانه، الگو، خانواده، نهادینه

مقدمه

با گسترش چشم گیر فناوری های اطلاعات و ارتباطات و به تبع آن افزایش تعداد و نوع رسانه ها، جوامع انسانی با چالش های جدیدی در زمینه مصرف و تولید محتوا مواجه هستند. در این میان، سواد رسانه به معنای توانایی دسترسی، تحلیل، ارزیابی و تولید محتوا در رسانه ها، به یکی از ضروریات زندگی مدرن تبدیل شده است. از آنجا که خانواده به عنوان اولین و مهمترین نهاد اجتماعی، نقش کلیدی در شکل گیری نگرش ها و رفتارهای آینده فرزندان ایفا می کند، نهادینه کردن سواد رسانه در خانواده موضوعی حیاتی و ضروری است.

آموزش سواد رسانه می تواند زمینه ساز ایجاد نگرش انتقادی به محتوای دریافتی و توانایی تصمیم گیری مناسب در مواجهه با اطلاعات باشد. در واقع، والدین به عنوان الگوهای رفتاری و آموزشی فرزندان، می توانند با آشنا کردن آن ها با مفاهیم اساسی سواد رسانه ای، به توانمندسازی نسل جدید در استفاده صحیح از رسانه ها کمک کنند.

این مقاله به ارائه شیوه ها و راهکارهای مختلف برای تقویت سواد رسانه در خانواده ها پرداخته و اهمیت این موضوع را در دنیای معاصر مورد بررسی قرار خواهد گرفت. با توجه به اینکه سواد رسانه ای نه تنها بر روی فرد بلکه بر روی جامعه نیز تأثیرگذار است، توجه به این مسئله نقش کلیدی در تربیت نسلی آگاه و مسئول در استفاده از رسانه ها ایفا می کند.

مفهوم شناسی

رسانه

در لغت؛ وسیله، رسانیدن

در اصطلاح؛ هر وسیله‌ای که اخبار و اطلاعات را به مردم می‌رساند رسانه می‌گویند؛ خواه صوتی باشد مانند: رادیو یا تصویری همچون تلویزیون یا مکتوب؛ از قبیل روزنامه و مجله یا شبکه‌ای؛ مانند اینترنت.

وسيله‌ای است که پیام را از پیام دهنده به پیام گیرنده می‌رساند که فرستنده به کمک آن معنا و مفهوم مورد نظر خود (پیام) را به معنای انتقال دهنده فرهنگ‌ها و افکار عده‌ای باشد.

سواد رسانه:

عبارت است از یک نوع درک متکی بر مهارت که بر اساس آن می‌توان انواع رسانه‌ها و انواع تولیدات آنها را شناخت و از یکدیگر همراه با نگاه انتقادی به محتوای آنهاست که در حالت انبوه شدن پیام‌ها در سیر ارتباطی مخاطب قرار می‌گیرد. اینکه مخاطب چگونه به آسانی پیام‌های مورد نظر خود را یدا می‌کند و اینکه مخاطب بداند رسانه‌های مورد نظر کدوم پیام‌ها را با هدف چند رسانی منتشر می‌کند یا قصد تبلیغات سیاسی را دارند.^۱

۱. رسانه، شمشیر دو دم، عباس تیموری، چاپ اول ۱۳۹۹، ص ۴۴-۴۵

الگو:

در لغت: مدل، سرمشق

در اصطلاح: به فرآیندی اطلاق می شود که در آن رفتار یک فرد یا گروه، مشابه محرکی برای افکار نگرش ها و یا رفتار هر شخص دیگری که او را مشاهده نموده است به کار گرفته می شود.

ضرورت و اهمیت سواد رسانه

ارائه مهارت های سواد رسانه ای متناسب با جامعه ایرانی و ارائه راهکارهای مناسب جهت پر کردن شکاف موجود میان وضعیت آموزش سواد رسانه ای در ایران و وضعیت مطلوب سواد رسانه ای در دنیا یکی است اهداف این تحقیق محسوب می گردد، چرا که امروزه علاوه بر ماده سازی خانواده ها برای زندگی در جامعه جهانی و جامعه اطلاعاتی به صورت یک ضرورت در آمده است و برای این مهم باید با مطالعه و پژوهش بنیادین بستر مناسب آن را فراهم کرد. بنابراین با توجه به اینکه تاکنون محتوای آموزش سواد رسانه ای در ایران با رویکردی بومی برای خانواده ها تهیه، تنظیم و ارائه نشده است ضرورت دارد تا به این خلا دانشی توجه ویژه ای صورت گیرد.

امروزه علاوه بر تربیت خانواده ها برای یک جامعه ملی آماده سازی خانواده ها برای زندگی در

و توانمندی های رسانه ای در خانواده ها پرداخت و آنها را برای مواجهه با چالش های دیجیتال آماده کرد. لذا با پیاده سازی این شیوه ها و راهکارها ، خانواده ها می توانند با ایجاد یک فرهنگ رسانه ای سالم و آگاهانه دست یابند. سواد رسانه ای نه تنها به اعضای خانواده اجازه می دهد تا به روز بماند، بلکه آن ها را به شهروندانی مسئول و تواناتر در برابر تهدیدات دنیای مجازی تبدیل می کند. بدین ترتیب، نهادینه سازی سواد رسانه در گرفته شود.

فهرست منابع

- ۱- کتاب رسانه، شمشیر دو دم، عباس تیموری، چاپ اول، ۱۳۹۹.
- ۲- کتاب سواد رسانه ای و والدگری رسانه در فضای مجازی، بهاره نصیری، آمنة بختیاری سال ۱۳۹۹.
- ۳- مقاله راهکارهای افزایش سواد رسانه ای و اطلاعاتی به معلمان، جهانشیر امیدی، اردشیر وایلی زاده، سجاد کریمی میوندی، مرداد ۹۸.
- ۴- تلویزیون و فیلم امکانی برای آموزش سواد رسانه، سید غلامرضا فلسفی، مجله رشد آموزش سواد رسانه، دوره دهم، شماره یک، پاییز ۱۳۹۷.
- ۵- تأثیرگذاری انیمیشن بر یادگیری و قدرت تحلیلی دانش آموزان مقطع ابتدای، شهربانو دهرویه، مریم حافظیان، نشریه مدیریت بر آموزش سازمانها، سال ۱۳، شماره یک، بهار ۱۴۰۳.
- ۶- تأثیر سواد رسانه ای بر بنیاد خانواده، سمیرا امیری، نشریه مدیریت رسانه، شماره ۴۴، خرداد ۹۸.
- ۷- آسیب ها و پیامدهای ناشی از عدم آشنایی، مهارت های سواد رسانه ای، مهدیه چیت ساز، فصلنامه ره توشه علمی-تخصصی مبلغان (ویژه خانواده)، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۹.
- ۸- نقش سواد رسانه ای در تجزیه و تحلیل والگو پذیری از تبلیغات، سمیه بابا پیرعلی، ویژه نامه مدیریت رسانه، شماره ۴۳، آبان ۹۷.

۹- تحلیل و بررسی کاربردهای بازی های رایانه ای، شیدا اچرش، نشریه پویش درآموزش
علوم انسانی دانشگاه فرهنگیان، شماره ۱۶، پاییز ۱۳۹۸.

مقاله راهکارهای افزایش سواد رسانه ای و اطلاعاتی به معلمان، جهان شیرامیدی، اردشیر و ایلی
زاده، سجاد کریمینو میوندی، مرداد ۹۸

